

Over *Euphorbia mellifera* voor bijen

Tekst en foto's Wim Snoeijer

Wim Snoeijer is docent Plantenkennis bij de Ontwerp Academie in Hazerswoude/Boskoop. Hij heeft veel over Clematis en andere planten geschreven en heeft als hobby planten veredelen en herbarium maken. In 2024 verzorgt hij de rubriek over drachtplanten.

Soms is de neiging om een vakantiesouvenir mee naar huis te nemen zo groot, dat je, bij gebrek aan beter, toch een plant koopt waarvan je later denkt: "Waarom heb ik dat gedaan?"

In juli 2015 bezocht ik de jaarvergadering van de International Clematis Society in het Zuidwesten van Engeland. Omdat bijeenkomsten daar vaak langer dan een week duren, ben ik er drie dagen naartoe geweest en bracht ik daarnaast een bezoek aan The Lost Gardens of Heligan en aan het Eden Project.

The Lost Gardens of Heligan

Deze tuin is wereldberoemd. De geschiedenis en de promotie rondom het ontdekken en restaureren van de tuin zit goed in elkaar. Er zijn boeken en artikelen in tuinbaden over geschreven, en er verschenen documentaires op televisie. Voor mij als Nederlander helpt het misschien dat Tim Smit aan de basis stond van dit project, het maakte mij in ieder nieuwsgieriger.

Het belangrijkste onderdeel van de tuin is de vallei. Doordat deze vergeeten was, zijn de bijzondere bomen en planten uitgegroeid tot een jungle. Bovenaan deze vallei loopt een pad waar je een prachtig uitzicht hebt over de vallei, die flink steil naar beneden loopt met onder andere boomvarens, bamboe, palmen en grote rhododendrons. Parallel aan de vallei lopen, links en rechts, trappen naar beneden. Er zijn ook verschillende paden langs de vallei en er hangt een touwbrug over de vallei, alle redelijk gemakkelijk toegankelijk. De vallei is een topattractie en een bezoek meer dan waard.

De rest van de tuin is typisch Engels, en dan vind ik dat er tuinen zijn die mooier zijn dan deze. Aardig om te zien, kost veel arbeid om het allemaal in stand te houden en verder is het vooral in de rij wachten voor een kopje koffie.

Een gewone wesp op de bloem

De winkel is onvermijdelijk en ik kreeg de indruk dat alle aangeboden planten niet in de tuin werden opgekweekt, maar waren ingekocht. De leukste vond ik de *Euphorbia mellifera*, een plantje van 20 cm hoog voor £ 6 en die heb ik gekocht als herinnering aan mijn bezoek.

Euphorbia mellifera

Het geslacht *Euphorbia* of wolfsmelk is erg groot, met meer dan tweeduizend soorten, de ene soort is een boom van twintig meter hoog de andere soort lijkt op een bolcactus. Sommige gedragen zich als vaste plant, maar er zijn ook één- en tweejarige soorten. Doordat het klimaat in Engeland zachter is dan in Nederland kan *Euphorbia mellifera* uitgroeien tot een prachtige grote struik van een meter of twee hoog, in Nederland blijft de

plant meestal lager doordat de stengels in de winter bevriezen. In het wild komt de soort voor op Madeira en op de Canarische eilanden.

Een verkorte versie van de beschrijving uit de Flora van Madeira: *heester of kleine boom tot acht meter. Bast grijs en glad. Blad zittend aan de stengel, verspreid en bij elkaar aan de top van de tak, tot 17,5 cm lang en tot 3 cm breed. De bloeiwijze is een eindstandige pluim met veel of weinig bloemen. De bloemen hebben meestal vijf lobben die rood-purper zijn.*

Op Madeira is het een zeldzame plant die in het Laurierbos groeit, in vochtige en schaduwrijke ravijnen, van 400 m tot 1100 m boven zeeniveau.

De plant wordt ook vermeld in Philips & Rix, pagina 111, met een mooie foto

van een overhangende struik gefotografeerd op Madeira. Verder wordt er vermeld dat de plant wel 15 meter hoog kan worden, winterhard is tot -10°C en dat de bloemen naar honing ruiken.

In mijn tuin

Op internet kom ik tegen dat de bloemen van groen tot donker rood-bruin zijn. Deze laatste kleur is natuurlijk het mooiste vanwege het contrast met het blad. Mijn oorspronkelijk gekochte plant is al lang dood maar de plant heeft zich spontaan uitgezaaid. We hebben nu verschillende planten staan, in volle bloei nu als ik dit schrijf (eind april 2024). De bloemen zijn rood-bruin en hebben een opvallende honinggeur.

De zaailingen staan alle in de half-schaduw, in de volle zon heb ik nog geen zaailingen gevonden. Op het erf met grind kiemen de zaden het makkelijkst. Verzameld zaad van *Euphorbia mellifera* kiemt prima in een potje wanneer de zaden in maart/april in een kasje gezaaid worden.

Honinggeur

Euphorbia mellifera is geen opvallende plant. De bloemen hebben geen opvallende kleuren, dus je loopt de plant gemakkelijk voorbij. Toch vind ik de paar planten erg fraai in vorm en structuur, zeker als ze in bloei staan. Voor verzamelaars van geurende planten is *Euphorbia mellifera* bijzonder vanwege de honing-

Vruchten van de *Euphorbia*

Euphorbia in januari

geur. De opvallende geur valt ook op bij een korte afstand van de plant, bij windstil weer en wat hogere temperaturen kan ik de honinggeur op twee meter afstand ruiken.

Insecten

Wanneer de plant bloeit, trekken de bloemen veel verschillende insecten aan. Opvallend is dan dat de bloemen blijkbaar nectar "morsen", want veel insecten gaan op de nectar op het blad af. Honingbijen zie ik zelden en dan zitten ze meestal op het blad. Inmiddels heb ik wel drie verschillende soorten wantsen op de bloemen gezien: grauwe schildwants, groene schildwants en de bladpootrandwants. Verder veel soorten vliegen, lieveheersbeestjes en (waarschijnlijk) de Franse veldwesp, soms wel een paar tegelijkertijd, en gewone wespen. Hommels en vlinders heb ik nog nooit op de bloemen gezien.

Dat honingbijen, hommels en vlinders niet op de *Euphorbia mellifera* afkomen is waarschijnlijk heel eenvoudig te verklaren: de hommels en honingbijen doen zich te goed aan de bloemen van de gewone esdoornbomen (*Acer pseudoplatanus*) en de blauwe regen (*Wisteria sinensis* 'Prolific') die tegelijkertijd in bloei staan, het gonst er van. De vlinders dansen rondom de vele judaspenning planten (*Lunaria annua*) die ook in volle bloei staan.

Zaden

In mijn tuin geeft *Euphorbia mellifera* dus goed zaad, vandaar dat zaailingen

Euphorbia in april

hier en daar opkomen. Zaden verzamelen gaat uitstekend, want als de vrucht opdroogt kunnen deze gemakkelijk verzameld worden. Je moet er wel op tijd bij zijn want de vruchten knallen open als deze helemaal droog zijn en door de kracht schieten de zaden meters ver weg. Als ik vruchten verzamel leg ik deze in een kartonnen schaal en zo'n zelfde schaal leg ik omgekeerd, als een deksel, erbovenop, dan blijven de zaden in de schaal als de vruchten open knallen.

Op dit moment is *Euphorbia mellifera* niet of moeilijk in Nederland te verkrijgen. Dat verandert misschien in de toekomst omdat de plant zich via zaad makkelijk vermeerderd. Dat zou voor de insecten een welkome aanvulling zijn want de plant is een topdrachtplant. ●

Literatuur

- J.R. Press & M.J. Short (1994) Flora of Madeira
Roger Phillips & Martyn Rix (1997) Conservatory and indoor plants, volume 2
David Bramwell & Zoë I. Bramwell (1994) Flores Silvestres de las Islas Canarias